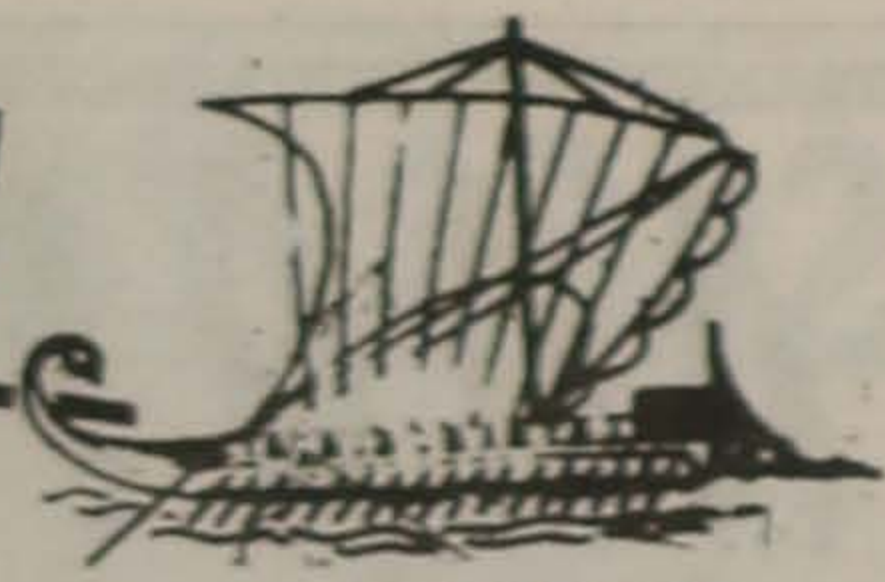

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΕΤΟΣ 10ο
ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 116

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΚΕΡΑΣΙΝΟΣ
(ΙΟΥΝΙΟΣ 2000)

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ:

Υπάρχουν ακόμα Ελληνόπουλα που ακολουθούν και στηρίζουν τις ελληνικές παραδόσεις

Η χώρα μας, όπως είναι γνωστό, δέχεται, χρόνια τώρα, στον τομέα του πολιτισμού τα καταγιστικά πυρά της ξένης υποκουλτούρας.

Ο τωρινός αέρας της παγκοσμιοποίησης διευκολύνει τη σκληρή αυτή πραγματικότητα.

Έτσι η νεολαία μας, κυρίως, εθίζεται και βιώνει έντονα το ξενόφερτο αυτό "πολιτιστικό" σκουπιδομάνι.

Βλέποντας κανείς γύρω του θα έλεγε ότι δεν απέμειναν πια εστίες αντίστασης κατά της ξενομανίας η οποία απειλεί την ανεκτίμητη προγονική μας κληρονομιά. Και όμως υπάρχουν ακόμα οάσεις ελπίδας.

Υπάρχουν μετερίζια που δίνουν τη μάχη για τα Ελληνικά χρώματα. Όσοι ταξίδεψαν, πρόσφατα, μαζί μας στο Καλονέρι Κοζάνης, στο Κιλκίς, όσοι βρέθηκαν στη συνάντηση με τη νεολαία της Ξάνθης, ασφαλώς το έχουν διαπιστώσει.

Πήγαμε με τα συγκροτήματά μας να δώσουμε αλλά αυτά που πήραμε ήταν πολύ πιο σημαντικά. Ανακτήσαμε την αισιοδοξία μας γι' αυτό που κάνουμε. Ο αέρας της υπαίθρου μοσχοβολάει ακόμα και θυμίζει Ελλάδα.

Εκατοντάδες παιδιά, πιστά στις παραδόσεις μας, χορεύσαν και τραγούδησαν προβάλλοντας κατά τον καλύτερο Τρόπο το μεγαλείο του Ελληνισμού.

Απέναντι τους Βουλευτές των Νομών, Νομάρχες, Δήμαρχοι της ευρύτερης περιοχής σύσσωμη η τοπική αυτοδιοίκηση και χιλιάδες θεατές, κάθε ηλικίας, με τα παρατεταμένα τους χειροκροτήματα έδιναν τα θερμά συγχαρητήρια και ταυτόχρονα τη διαβεβαίωση ότι θα σταθούν στο πλευρό όλων εκείνων που πρωταγωνιστούν στον αγώνα για τη διατήρηση των ηθών και εθίμων.

Η υπαίθρος κρατάει ακόμα ψηλά τη σημαία της πολιτιστικής μας ταυτότητας, παρά τις κακές συγκυρίες. Ευχόμαστε τα μεγάλα αστικά κέντρα να μην χρειαστούν τη βοήθεια της,

Το διαρκές εγκώμιο για την αξία της Ελληνικής παράδοσης δεν σημαίνει ότι είμαστε οπαδοί της αυτοαπομόνωσης η οποία έχει πολλά μειονεκτήματα. Επιδιώκουμε τις πολιτιστικές ανταλλαγές και το αποδείξαμε, κατά καιρούς, με τις πολυδάπανες υπερπόντιες εξορμήσεις μας.

Σε καμιά όμως περίπτωση δεν υιοθετούμε ένα ξέφραγο αμπέλι που με ξενόφερτα "πολιτιστικά" υποπροϊόντα δίνει τροφή στους μηχανισμούς της κοινωνικής διαφθοράς και ανοίγει το δρόμο της παρακμής.

Οφείλουμε να επιλέξουμε και να προβάλλουμε δεόντως εκείνο που ωφελεί, εκείνο που ταιριάζει στη χώρα του Παρθενώνα. Δυστυχώς στον τόπο μας γίνεται, κατά κανόνα, το αντίθετο.

Η Εύξεινος Λέσχη καυτηριάζει τη τακτική αυτή η οποία εγκυμονεί λογής-λογής κινδύνους. Θα συνεχίσουμε, παρά τον καύσωνα, τις εκτός νόμου εκδηλώσεις μας υπογραμμίζοντας την ανάγκη της συνεργασίας για ένα καλύτερο αύριο.

Οφείλουμε να ευχαριστήσουμε το Λύκειο Ελληνίδων Κιλκίς, τον Σύλλογο Καλονερίου Κοζάνης και τον Σύλλογο Ποντίων Ν. Ξάνθης για τις προσκλήσεις συμμετοχής μας στις όμορφες εκδηλώσεις τους.

Ευχαριστούμε ακόμα όλους όσους προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες στο δύσκολο έργο της Ευξεινού Λέσχης.

Τον χοράρχη Κώστα Καραπαναγιωτίδη, τον χοροδιδάσκαλο Βασίλη Ασβεστά, την ομάδα των καλλιτεχνών με επικεφαλής τον Θόδωρο Βεροιώτη, όλα τα μέλη των συγκροτημάτων μας και τους ευχόμαστε νέες επιτυχίες εντός και εκτός της χώρας.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Γιάννης Μιχαηλίδης
Ο Γ. Γραμματέας
Μιχάλης Γερασιμίδης"

ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ

Συναπάντημα νεολαίας Ποντιακού Ελληνισμού

ΣΤΙΣ 21, 22, 23 ΙΟΥΛΙΟΥ

Μετά την πετυχημένη περσινή διοργάνωση του

"Συναπαντήματος" με την συμμετοχή 150 και πλέον νεολαίων πολλών ποντιακών σωματείων θα πραγματοποιηθεί και φέτος στα υψώματα του Βερμίου και στους χώρους του ιερού Ιδρύματος

"ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ" συναπάντημα της νεολαίας του

ποντιακού ελληνισμού, δηλαδή της τρίτης και τέταρτης προσφυγικής γενιάς των Ποντίων στην

Ελλάδα. Για την εκδήλωση αυτή από το σωματείο "Παναγία Σουμελά" ανακοινώθηκαν τα εξής:

"Όπως είναι γνωστό το "Συναπάντημα" της περασμένης χρονιάς 1999 είχε μεγάλη επιτυχία, συνεχίζοντας τις πρώτες προσπάθειες που ξεκίνησαν από το 1997.

Σε απόλυτη συνεργασία με την Οργανωτική Επιτροπή, που συγκρότησαν οι νεολαίοι, σχεδιάζουμε το φετινό Συναπάντημα, το οποίο η Οργανωτική Επιτροπή ενέταξε στις εκδηλώσεις τιμής για την παρουσία 50 χρόνων της Παναγίας Σουμελά στην

Ελλάδα, να διεξαχθεί κατά το τριήμερο 21, 22, 23 Ιουλίου 2000. Το Σωματείο και το

Ιδρυμα Παναγία Σουμελά θα φιλοξενήσουν και φέτος νέους, οι οποίοι θα έχουν την ευκαιρία να συζητήσουν, να παρακολουθήσουν εισηγήσεις, να ξεναγηθούν στα εκθέματα του Μουσείου της Μονής, να γνωρίσουν την λογοτεχνία και το θέατρο στην

ποντιακή γλώσσα και παράλληλα να γλεντήσουν με τον παραδοσιακό ποντιακό τρόπο. Το έργο που επιτελείται από το 1951 στο Βέρμιο έχει στόχο να κρατήσει ζωντανή την ιστορική μνήμη, να συμβάλει στη διατήρηση της παράδοσης και των ηθών και εθίμων της αλησμόνητης πατρίδας. Η προσπάθεια αυτή αγκαλιάστηκε ήδη από τη δεκαετία του '50 από τους τότε νέους Ποντίους. Είναι γνωστό πως το πανηγύρι του 15αύγουστου προσελκύει τη νεολαία του ποντιακού ελληνισμού και τους μεγαλύτερους βέβαια σε ηλικία Πόντιους, οι οποίοι συμμετέχουν με θρησκευτική

κατάνυξη στις ιεροτελεστίες, βρίσκοντας παράλληλα και την ευκαιρία να συναντηθούν, να διασκεδάσουν, να ανταλλάξουν προβληματισμούς.

Με το συναπάντημα της νεολαίας του ποντιακού ελληνισμού δίνει η ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ μία ακόμη ευκαιρία να συναντιούνται νέοι από όλη την Ελλάδα με Απόδημους νέους από τη Γερμανία ή με νέους της Ελληνικής Διασποράς των χωρών της

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

πρ. ΕΣΣΔ, για καλύτερη αλληλογνωριμία, ανταλλαγή απόψεων, λήψη και εκτέλεση αποφάσεων για τα ενδιαφέροντα θέματα που τους απασχολούν. Καλούμε με ευχαρίστηση όλη την ποντιακή νεολαία να συμμετάσχει και σ' αυτό το "Συναπάντημα στην Παναγία Σουμελά - 2000".

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

Του Γιάννη Μελετιδίδη

Ατενίζοντας τον αρματωμένο Πόντιο, του Μνημείου του Ποντιακού Ελληνισμού της Βέροιας

Ατενίζοντας τον αρματωμένο Πόντιο του Μνημείου του Ποντιακού Ελληνισμού της Βέροιας, ο

νους τρέχει στον αντρεπωμένο Ακρίτα των βυζαντινών χρόνων, που πάνω του συντρίφτηκαν τα στίφη της Ασίας, στους κρίσιμους κι ολεθροφόρους καιρούς.

Είναι ο ίδιος Ακρίτας, που στον καιρό της μαύρης Γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού, ανέβηκε ως αντάρτης στα ψηλά και στα κακοτράχαλα βουνά, για να προστατεύσει τον Ποντιακό Λαό από τις θύελλες του βαρβαρισμού. Γνώριζε ότι στου τυρηνίου τον ίσκιο δεν υπάρχει ούτε τιμή, ούτε Θεός ούτε ζωή.

Ο Πόντιος αρματωμένος, με το μεγαλείο της ψυχής του, έβαλε στους δύσκολους εκείνους χρόνους λυτρωτικό αντίβαρο στο θάνατο την ωραιότητα της αντρεπωτικής και της τιμής. Μία ωραιότητα που πηγάζει από την

της ευθύνης για το λαό. Και δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά. Όσες φορές ανάγκασαν τον Πόντιο να μπει στον Αδη, βρήκε τον τρόπο να πολεμήσει το Χάρο και το σκοτάδι και να ξαναβγει στο φως της ζωής γενναίοτητα και δυναμικά.

Ο αρματωμένος Πόντιος αποδείχτηκε και αναδείχτηκε αντάξιος της ιστορίας και των μεγάλων ιστορικών περιστάσεων του Ποντιακού Λαού, όρθωσε το ανάστημά του και "εν μέσω χιλιάδων βαρβάρων" διεκδίκησε γενναίοτητα τα δικαιώματά του στη ζωή και στην τιμή κι επιπλέον φανέρωσε βαθιά αίσθηση των καθηκόντων και των χρεών του έναντι του Γένους.

Το Μνημείο, με τον αρματωμένο Πόντιο και με τις ω-

προγονική πίστη, τον αγνό πατριωτισμό και από το βασανιστικό άγχος

ραιοπρεπείς ανάγλυφες παραστάσεις του, από τον ιστορικό βίο του Ποντιακού Ελληνισμού, εκφράζει ως σύνολο τη συσσωρευμένη δύναμη της πίστης και της φιλοπατρίας και ταυτόχρονα αποδίδει τον οφειλόμενο φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης στα θύματα της Γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού, που κράτησαν βαθιά μέσα τους την προγονική Πίστη και την Ελλάδα.

Ακόμα, το Μνημείο αυτό αποτελεί ιερή παρακαταθήκη για ό,τι διατηρείται και φυλάγεται ως πολύτιμη κληρονομιά των προγόνων μας.

Και το περιλαμπρο αυτό Μνημείο του Ποντιακού Ελληνισμού, που τα αποκαλυπτήριά του έγιναν με κάθε επισημότητα στις 21 Μαΐου 2000, είναι αποτέλεσμα της ιδέας, της ευρυψυχίας και του δυναμισμού του παρόντος Δ.Σ. της Ευξεινού Λέσχης Βέροιας, αλλά και της αρωγής του Δήμου Βέροιας, της Νομαρχίας Ημαθίας και του καλλιτέχνη δημιουργού.

Όλους αυτούς τους συντελεστές του Μνημείου τους ευχαριστούμε από καρδιάς.

"...Η Ρωμανία κι αν πέρασεν ανθεί και φέρει κι άλλο..."

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Επιμέλεια: Γιώργος Α. Μουρατίδης

ΑΝΕΚΔΟΤΟ

Η Οκνία

Ο Λευτέρης κ' η Κερεκή εύραν τ' έναν τ' άλλο. Οι δύος - ατούν πα οκνιάρ', οκνιάρ, τεμέκ ασ' σην οκίαν - ατούν το πολλά, τον γαϊδιάρον, τιάτια, εκουίζαν ατον. Εθαρρείς κ' εκείνο το τεμσίλ: ντο θα κάγουνταν δύο οσπίτια ασ κάεται έναν, για τ' ατοίνεις είπαν α.

Είχαν κ' έναν κτήνον κ' έναν μουσκάρ'. Το μουσκάρ' τ' ευλογημένον, πολλά ζαντόν έτον. Σ' έναν μερέαν κ' εγίνονταν.

Όλον έτρεχεν απάν' κ' αφκά, ελάγγευεν κ' έμπαινε σα κεπία κ' εγουστούρευεν τα κοσσάρας. Κάποτε πα ύλαξεν -α ο σκύλον κ' ετουρλάγγευεν κ' άλλο πολλά. Για τ' από, πάντα πα είχαν - ατο δεμένον. Έναν ημέραν ελύεν τη κεφαλί' αθε σα κεπία. Χορτοθερί μεσημέρτς, ζέστια πολλά έτον και οι δύος - ατούν πα - τον Λευτέρ' και την Κερεκήν - εντόκεν - ατς το τσιπ τα' αφορισμένον η οκνία - τουν.

Είδαν το μουσκάρ' λυμένον και λέει ο Λευτέρς την γαρήν - ατ': Ναι κουτσή, κατ' κ' πας δέντς ακείνο το χαιβάν. - "Και δέβα δέσον α εσύ", λέει - ατόν κ' η Κερεκή.

Εγώ πάω, εσύ πας, τέρκεν απεφάσιζαν να βάλ'νε κάβλ: Ημποιος καλατζεу πρώτος, εκείνος α πάει δέν' το μουσκάρ'. Εθαρρείς κ' ασ' εκείν' την στιγμήν οι δυ' Πα έφραξαν τα στόματά - τουν. Η Κερεκή εκλειδώθεν απές σ' οσπίτ. Τρι' ημέρας ο Λευτέρς επαίνεν σο παζάρ' και ναι λαλιάν ναι ομιλιάν. Ηντσαν ερώτανεν ατον, ξαί τζογάπ' κ' εδίνεν - ατον. Ερώταναν ατον ντ' εφταίει η γυναίκα σ', κ' εκείνος ξαί το στόμαν ατ κ' ένοιεν.

Σ' από απάν' εσύραν απάν - ατ υπτιράν, τεγεσίμ εσκώτωσησεν την γαρήν ατ'. Επίασαν - ατον, εκουβάλεσαν - ατον σο χεκιμάτ', κ' ερωτούν ατόν ντ' εποίκεν την γυναίκαν ατ.

Εκείνος ξαν το στόμαν -ατ κ' ανοίει. Επήραν και α πάνε κρεμάν - ατον και ξαν' ερωτούν - ατον. Εκεί-

νος, τη σκύλ' ο γιος, τιδέ "ι λέει ξαν. Εθαρρείς κ' έρραψαν το γαγγρωμένον -

Εξέβεν ο τελάλτς να κουίζ το μιλλέτ', να πάνε σο κρέμαγμαν - ατ' και σείτα επεράννεν ασ' σην μαχάλαν, εκ' σεν ατον η γαρή - άτ η Κερεκή. Μιαν κ' αλλομιάν ελάγκειψεν κ' εσκώθεν και με τα' έναν χόβ' έτρεξεν κ' επήεν σον τόπν μερ' καικά α κρεμάναν - ατον και άμον το είδεν το σκoiνίν σην γούλαν ' ατ' ε-βάρκιξεν: "Άντρας - ι - μ' εν , άντρας - ι - μ' εν, μη κρεμάνετ' ατον, αυτός κανάν κ' πειράζ".

Ατότες ο Λευτέρς Πα ένοιξεν τα' άκλερον - ατ' και είπεν - ατην. Αρ' εγαζάνεψα το κάβλ'. Δέβα ατώρα δέσον το μουσκάρ'...

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. Οκνία = τεμπελιά
2. τάτα = παπού ή πατέρα
3. τεμσίλ = παροιμία λ.τ.
4. ζαντός = τρελλός
5. ελάγγευεν = πηδούσε
6. εγουστούρευεν = κυνηγούσε
7. κοσσάρας = κότες
8. ύλαξεν = γάβγιζε
9. στουρλάγγευεν = χοροπηδούσε
10. κεπία = κήποι
11. χορτοθερς = Ιούλιος
12. εντόκεν = κτύπησε
13. τσιπ = ολωσδιόλου
14. χαιβάν' = ζώο
15. κάβλ' = στοιχημα
16. καλατζέω = ομιλώ
17. απέσ' = μέσα
18. ήντσαν = όποιος
19. ξαί = καθόλου
20. τζογάπ = απάντηση

Το Δ.Σ. της Ευξεινού Λέσχης Βέροιας συγχαίρει τον Δ/ντή του "Αργοναύτη"

Αξιότιμε κ. Μελετίδη,

Η εκλογή σας στην εφορεία της Δημόσιας Βιβλιοθήκης Βέροιας και ακολούθως στη θέση του Αντιπροέδρου αποτελεί παράδειγμα υπεύθυνης αξιολόγησης.

Θωρακισμένος με την πολυετή πείρα στα κοινά και τις ευγενείς φιλοδοξίες σας που ταυτίζονται με τις προσδοκίες των συμπολιτών μας, έχουμε την πεποίθηση ότι θα επιτύχετε στο έργο σας. Αυτό άλλωστε επιβεβαιώνεται και από την έντονη παρουσία σας, επί δεκαετίες στον τοπικό τύπο για τα καυτά προβλήματα του Νομού.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευξεινού Λέσχης Βέροιας εύχεται ολόψυχα οι συγκυρίες του μέλλοντος να βοηθήσουν ώστε η κοπιώδης σας, όπως πάντα, προσπάθεια, για ένα καλύτερο αύριο να στεφθεί με πλήρη επιτυχία.

Με εξαιρετική τιμή
Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος
Γιάννης Μιχαηλίδης
Ο Γ. Γραμματέας
Μιχάλης Γερασιμίδης

Την Κυριακή 4 Ιουνίου Πραγματοποιήθηκε εθελοντική αιμοδοσία από την Εύξεινο Λέσχη Βέροιας

Το τμήμα Νέων της Ευξεινού Λέσχης Βέροιας διοργάνωσε εθελοντική αιμοδοσία σε συνεργασία με τον Νοσοκομείο Βέροιας. Η αιμοδοσία έγινε την Κυριακή 4 Ιουνίου 2000 από τις 10.30 το πρωί στο τμήμα αιμοδοσίας του Νομαρχιακού Νοσοκομείου Βέροιας.

Σημ. "Αργοναύτη": Συγχαίρουμε τους νέους μας και γι' αυτή την προσφορά αγάπης στον συνάνθρωπο. Οι νέοι μας διαγράφουν ελπιδοφόρο μέλλον. Είμαστε υπερήφανοι γι' αυτούς. Τους αξίζει κάθε έπαινος.

Συνταγές στην ποντιακή κουζίνα

1. Πιρπιρία στύπα (Γλιστρίδα τουρσί)

Στύπες (από το στυφό) λένε οι Πόντιοι τα τουρσιά. Τη γλιστρίδα τη μαγειρεύουν με διάφορους τρόπους, αλλά ως τουρσί είναι πραγματικά νόστιμη και πολύ εύκολη στην προετοιμασία.

Αφαιρέστε τα ξερά τμήματα των μίσχων, πλύντε καλά τη γλιστρίδα και ζεματίστε την για 1-2 λεπτά σε νερό που βράζει με μπόλικο αλάτι.

Στραγγίστε την και βάλτε την σ' ένα βάζο που θα το γεμίσετε με ξίδι. Αφήστε το 3-4 ημέρες και μετά βγάλτε μερικά κλωνάρια σε πιάτο και περιχύστε με λάδι. Συνοδέψτε την με τσίπουρο, όπως τα περισσότερα τουρσιά.

2. Καντουμά (Φασούλια με το σταρ)

Το μόνο που πρέπει να κάνετε γι' αυτό το φαγητό είναι να έχετε νόστιμα φασόλια, βραστερά και λεπτόφλουδα. Συνήθως χρησιμοποιούν τα καφέ φασολάκια ή τα μπαρμπουνοφάσουλα, αλλά και τα συνηθισμένα άσπρα φασόλια γίνονται νόστιμα. Αν έχετε τα καφετιά, είναι αισθητικά ωραιότερο το αποτέλεσμα.

Το φαγητό αυτό είναι από τη Σαμψούντα, αλλά γίνεται κι αλλού λιγότερο και με σπασμένο σιτάρι.

½ κιλό καφετιά φασόλια, 300 γρ. σιτάρι, αλάτι, 1 φλιτζάνι ψιλοκομμένο κρεμμύδι, 1 φλιτζάνι λάδι ελιάς ή αγελαδινο βούτυρο

Βάλτε τα φασόλια να μουλιάσουν αποβραδής. Το πρωί τα βάζετε να βράσουν. Αν το σιτάρι που θα χρησιμοποιήσετε είναι σκληρό, βάλτε το μαζί με τα φασόλια, αν όχι, αφήστε τα να βράσουν λίγο μόνα τους και μετά προσθέστε και το σιτάρι. Αλατίστε τα κι αφήστε τα να βράσουν μέχρι να μαλακώσουν και να μείνουν με λίγο ζουμί. Μετά φτιάχνετε χωριστά σε ένα τηγάνι το χαράτσι, δηλαδή ψήνετε το κρεμμύδι στο λάδι, να μαλακώσει, αλλά όχι να μαυρίσει και χαρατσώνετέ το, δηλαδή ρίχνετε το καυτό κρεμμύδι με το λάδι, πάνω στο φαγητό.

3. Μαντί

Φύλλο ζύμης γεμιστό που έκανε θραύση στον ελλη-

νισμό της Ιωνίας και της Μαύρης θάλασσας και που οι νεοέλληνες τα γνωρίζουν μόνο από την ιταλική εκδοχή τους ως ραβιόλια ή γεμιστή πάστα. Κι όμως είναι και ελληνική συνήθεια. Μαντί κάνουν με κιμά χοντροκομμένο, με όσπρια (ρεβύθια, φακές, κουκιά) και με λαχανικά. Όταν το σερβίρετε, έχετε μαζί ένα μπολ με γιαούρτι στο οποίο έχετε ανακατέψει μπόλικο σκόρδο και ο καθένας βάζει όσο θέλει.

Φύλλο, ½ κιλό αλεύρι, άσπρο, 1 κουταλάκι αλάτι, 1 αυγό προαιρετικά, γέμιση: ½ κιλό κιμά μοσχαρίσιο, 1 μεγάλο κρεμμύδι ψιλοκομμένο, αλάτι και πιπέρι, λίγο λάδι για το τσιγάρισμα, βούτυρο γάλακτος για να αλείψετε το μαντί, ζωμό από κοτόπουλο ή από κόκαλο μοσχαρίσιο.

Για το σερβίρισμα! ½ κιλό γιαούρτι, 4 σκελίδες σκόρδο τριμμένο αλάτι και πιπέρι

Βάλτε σε ρηχή κατσαρόλα λίγο λάδι, τσιγαρίστε το κρεμμύδι και τον κιμά. Προσθέστε αλατοπίπερο και νερό να βράσει και να μαλακώσει ο κιμάς. Τον αφήνετε να στεγνώσει τελείως, να μην έχει υγρά. Βράστε το κόκαλο με ένα κρεμμύδι, ένα καρότο και λίγα κλωνάρια σέλινο. Σουρώστε το ζουμί και βάλτε το στο ψυγείο. Όταν παγώσει, αφαιρέστε το λίπος από την επιφάνεια. Ζυμώστε το αλεύρι με το αλάτι και το νερό, να γίνει ζύμη που κολλάει.

Αφήστε την να ξεκουραστεί για μια ώρα και ανοίξτε φύλλο λεπτό. Κόψτε το σε ορθογώνια κομμάτια, περίπου 4 εκ. μακρός και 2 εκ. πλάτος. Βάλτε στο κέντρο κάθε κομματιού μια μικρή ποσότητα από τον κιμά και πιάστε τις άκρες από τις δύο μεριές έτσι που να γίνει σαν φιογκάκι και να κρατήσει τον κιμά χωρίς να τον σκεπάσει εντελώς από πάνω.

Αραδιάστε τα φιογκάκια σε βουτυρωμένο ταψί δίπλα και βουτυρώστε τα χωρίς τσιγκουνιά. Ψήστε τα σε 200 βαθμούς c μέχρι να ροδίσουν και να γίνουν τραγανά.

Έχετε βάλει το ζωμό να βγάξει και μόλις ξεροψηθούν τα μαντιά, λούστε τα με το βραστό ζουμί. Αφήστε τα 10' και περάστε τα στη σουπιέρα. Βάλτε όσο θέλετε στο πιάτο και προσθέστε μια κουταλιά γιαούρτι με σκόρδο.

(από το συνταγολόγιο του Κέντρου Διάσωσης και Διάδοσης των Ελληνικών Γραστρονομικών Παραδόσεων "ΑΡΧΕΣΤΡΑΤΟΣ" Λαμάχου 3, Αθήνα, 105 57, τηλ. 3246320, φαξ 3246329)

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

Τηλ. (0331) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ

Οικονομολόγος - Συγγραφέας

Θουκυδίδη 2 - Τηλ. (0331) 25.282

Βέροια (ΤΚ 59100)

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός

Τηλ. (0331) 28.356 - Βέροια - ΤΚ 59100

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

1.000 δρχ.

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΑΦΟΙ ΠΑΤΣΙΚΑ Ε.Ε.

BENIZELΟΥ 10 - ΤΗΛ. (0331) 66.913 - 61.160

FAX (0331) 66.979

ΤΟ ΜΑΤΩΜΕΝΟ ΟΡΟΣΗΜΟ ΤΟΥ 1922

+ Του Παν. Γ. Τανιμανιδή

Στην ιστορική πορεία του Ελληνικού Έθνους υπάρχουν πολλά φωτεινά, αλλά και ματωμένα δρόσημα, που σηματοδοτούν τη ζωή των Ελλήνων και επηρεάζουν αποφασιστικά τα χρόνια που ακολουθούν και κυλούν σαν το πόταμι.

Ενα τέτοιο ματωμένο ορόσημο, που θυμίζει μια εθνική συμφορά και τραγωδία, είναι και το φθινόπωρο του 1922, μ' εκείνο το απάνθρωπο ξεριζωμά του Ελληνισμού της Ανατολής από τις προαιώνιες εστίες του και τις αξέχαστες πατρίδες του. Έργο "χειρών ανόμων", "έκνοον πρόσταγμα" σκοτεινών δυνάμεων και άδικη μεταχείριση ενός φιλεργνητικού και προοδευτικού λαού.

Ενός λαού που τόσα πρόσφερε στην ανθρωπότητα και στο βωμό της Δικαιοσύνης, της Ελευθερίας και της Δημοκρατίας, της αδελφικής συμβίωσης των λαών, της ανθρωπιάς, της σοφίας, του λόγου, της τέχνης, της προόδου και του σεβασμού της ανθρωπίνης ύπαρξης.

Με το ματωμένο φθινόπωρο του 1922, που σκηνοθέτησαν φίλοι και εχθροί, άδειασε η ελληνική ορθόδοξη Ανατολή από ανθρώπους και ανθρωπιά, από ευλογία και προκοπή, για να κερδίσει μια "νίκη" η απάνθρωπη διπλωματία! Ερημώθηκε ένας παραδεισένιος τόπος από αγγέλους, για να κυριαρχήσει η βούληση και το ανθρωποκτόνο μένος του Σατανά. Για να μεταβληθεί ένας τόπος, που άσφριζε από δημιουργία και ζωή, σ' ένα απέραντο νεκροταφείο, που νοσταλγεί την Ανάσταση του Δικαίου, της Αληθείας και της Ελευθερίας.

Από το ματωμένο εκείνο Σεπτέμβριο βουβάθηκαν οι καμπάνες της αγάπης και από τότε παραμένει μεσίτια η σημαία της Ανατολής και του φωτός, της ανθρωπιάς και της δικαιοσύνης.

Ορφάνεψαν χώματα αιματοβαμένα και ιερά, εκεί όπου ακούστηκε πρωτόφαντο το τραγούδι του Ραφωδού και αντήχησε ο ελληνικός λόγος, θυμίζοντας την Υπερβατή σοφία με τα λόγια του Αναξαγόρα "Νους εστί ο τα πάντα διακοσμήσας".

Ορφάνεψαν σχολεία και εκκλησίες, μνημεία και ανεπανάληπτες εστίες πολιτισμού, εκεί που ξαναγέννησε τον Ελληνισμό το Ευαγγέλιο της αγάπης και πλημμύρισε τον ελλαδικό χώρο η άγνωστη αλήθεια, ως το βωμό του Αγνώστου Θεού. Ορφάνεψαν ιερά Προσκυνηματα και ευαγή ιδρύματα, έργα θεοσεβείας και ανθρωπιάς, εκεί όπου "αστέρες πολύφωτοι της Εκκλησίας" και αλύγιστοι ακρίτες και πρόμαχοι της ελευθερίας και της Ρωμανίας διέγραψαν μια φωτεινή τροχιά, αλάθητο οδηγό και ατιμήτη κληρονομιά και παρακαταθήκη.

Ορφάνεψαν πόλεις και χωριά, κόπος και ιδρώτας δεκάδων γενεών και χιλιάδων χρόνων, εκεί όπου η ευλάβεια, το φιλόμωσο, το φιλοπρόοδο και φιλεκπαιδευτικό πνεύμα των Ελληνορθόδοξων ίδρυσαν και συντηρούσαν 2.300 σχολεία, 2.250 εκκλησίες διακρίθηκε για τη φιλοπονία, τη φιλοξενία και τη φιλονομία του. Ορφάνεψε ένας τόπος κι ένας λαός τον οποίο θρηνολάλησαν, περιέγραψαν, ζωγράρισαν, τραγούδησαν και σκιαγράφησαν Απόστολοι Μεγάλοι Πατέρες, διακεκριμένοι ποιητές, λογοτέχνες, συγγραφείς, ιστορικοί, γεωγράφοι, λόγιοι, περιηγητές και επώνυμοι αφηγητές, ξένοι και δικοί μας.

Ο Ελληνισμός της Ανατολής υποχρεώθηκε σε μια απρόσμενη μετοίκηση χωρίς να έχει στη διάθεσή του τον απαραίτητο χρόνο και τα στοιχειώδη μέσα μεταφοράς, εκεί όπου παραμόνευαν ληστές, λεηλάτες και επαγγελματίες εκβιαστές και κατ' ανάγκη οι διωγμένοι από τα σπίτια τους έπρεπε να κάνουν επιλογή, τι μπορούσαν ή τι έπρεπε να πάρουν μαζί τους.

Γι' αυτό μόλις πρόλαβαν να καλύψουν τη γύμνια τους, και να φασκελώσουν όπως - όπως τα βρέφη τους. Μοιρολόγησαν το βίος τους, γέμισαν με καυτά δάκρια τους τάφους των πατεράδων τους και τους άταφους νεομάρτυρες, θύματα γενοκτονίας και ανθελληνικής υστερίας.

Πήραν την ψυχή τους, λιγοςτές εικόνες και ό, τι έκρυσαν μέσα τους από πνευματική και παραδοσιακή κληρονομιά και με βουρκωμένα μάτια και ματωμένη καρδιά άφησαν πίσω τους τις αξέχαστες και προσφιλείς γενιές τους...

Ευτυχώς το εγκληματικό εγχείρημα του ξεριζωμού, μετά τον ματωμένο Σεπτέμβριο, δεν άργησε να το διαδεχθεί το θαύμα της επιβίωσης, της αναδημιουργίας και της προκοπής, κάτω από σπερίγραπτες και δυσμενείς συνθήκες στον ελεύθερο ελλαδικό χώρο.

Η ελεύθερη ελληνική γη, που σγκάλιζε το κυνηγημένα παιδιά της, έ-

μενε έκπληκτη από την εργατικότητα, την παραγωγικότητα, την επίδοση και απόδοση και την ταχύρυθμη πρόοδο και προκοπή των προσφύγων.

Το εμπόριο, η βιοτεχνία και η βιομηχανία, η κτηνοτροφία, η πολιτιστική παρουσία και ο σεβασμός στα πατροπαράδοτα, η λογοτεχνία, η εκπαίδευση και η δικαιοσύνη, η τέχνη, η επιστήμη και η έρευνα, γνωρίζουν και θαυμάζουν προσωπικότητες και ηγετικούς παράγοντες, προοδευτικά και δημιουργικά στελέχη, αξιόλογα πρόσωπα και συστηματικούς εργάτες και πρωτοπόρους κοινωνικής οργάνωσης, παραγωγής και προόδου, από τον κόσμο της ξεριζωμένης γενιάς και των διαδόχων της.

Η νοσταλγία και η Εθνική Μνήμη, ο πόνος και η πίστη, η αισιοδοξία και το πείσμα, που γίνονται στοχασμός και τραγούδι, επωδός του ματωμένου ορόσημου, μαζί με την έφεση για δημιουργία και προκοπή, αποτελούν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των προσφύγων, που εξασφαλίζουν θεμελιακούς παράγοντες και βασικές προϋποθέσεις εθνικής επιβίωσης και ζωντανής πολιτιστικής παρουσίας, για μια καινούργια Ελλάδα.

Αξίζει ακόμη να τονίσουμε ότι συνέπεια του ματωμένου Σεπτεμβρίου ήταν και η αποκάλυψη και η αξιοποίηση προτερημάτων και ικανοτήτων του ξεριζωμένου Ελληνισμού. Η ανανέωση και αναζωπύρωση του ελληνικού αίματος και της εθνικής ενότητας. Η οριστική διάσωση και εξώφθαλμη κοσμογονία της Βόρειας Ελλάδας.

Η δημιουργία αξιόλογων πολιτιστικών, πνευματικών, φιλανθρωπικών και εθνικοβηρασκευτικών συλλόγων και αδελφοτήτων. Η ανιστόρηση των ιστορικών ιερών προσκυνημάτων των αξέχαστων πατρίδων και η συνειδητοποίηση της ευθύνης, για τη διάσωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. "Ουδέν κακόν αμειγές καλού"...

Αυτού του ματωμένου ορόσημου τα εξηντάχρονα (1922-1982) γιόρτασε φέτος το Ελληνικό Έθνος, με πολύ πόνο αλλά και με αισιοδοξία και εθνική υπερηφάνεια. Για την απαραίτητη διατήρηση της Εθνικής Μνήμης τα Συνεργαζόμενα Προσφυγικά Σωματεία οργάνωσαν και πραγματοποίησαν, σε πανελλήνια κλίμακα, διάφορες ενδιαφέρουσες εντυπωσιακές και συγκινητικές εκδηλώσεις, μαζί με την Ορθόδοξη Ελλαδική Εκκλησία.

Για τη διατήρηση αυτής της Εθνικής Μνήμης και την, με σεβασμό, ενστένιση στο Ματωμένο Ορόσημο είναι ανάγκη άλλων, Εκκλησία και Πολιτεία, να βοηθήσουν για τη δημιουργία Παμπροσφυγικού Μνημείου και Μουσείου για την καθιέρωση ειδικής πανεπιστημιακής έδρας, για την προκήρυξη διαγωνισμού συγγραφής ειδικής μελέτης και πραγματοποίησης και για την καθιέρωση τακτής ημερομηνίας (14 Σεπτεμβρίου;) Εθνικής Μνήμης.

Όσο χρειάζεται η δημιουργία κλίματος αδελφικής συμβίωσης των λαών, άλλο τόσο είναι αναγκαίες η διατήρηση της Εθνικής Μνήμης και οι εκδηλώσεις μνημοσύνης για τον ματωμένο Σεπτέμβριο.

Σημ. "Αργοναύτης". Διαχρονικό αυτό το άρθρο του αείμνηστου Προέδρου της "Παναγίας Σουμμελά" που είδε το φως της δημοσιότητας στο περιοδικό "Ποντιακή Εστία" στο Σεπτέμβριο - Οκτωβρίου του 1982.

Μια σκιαγραφή

ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ (ΟΡΝΤΟΥ)

Του Γιώργου Α. Μουρατιδής

4τάξιο δημοτικό σχολείο.

Ασχολίες των κατοίκων της πόλης και των χωριών.

Α) Αγροτική παραγωγή: φουντούκια, σιτηρά, ελιές, ρύζι κ.λπ.

Β) Ζωοτροφία: γαλακτοκομικά προϊόντα

Γ) Βιοτεχνία: υφαντική, πλεκτική, δέρματα

Δ) Επαγγέλματα: Εμπόροι, καταστηματάρχες, τεχνίτες, ιδιωτικοί υπάλληλοι.

Εξέχουσες προσωπικότητες - ευεργέτες αναφέρονται:

Α) Ψωμιιάδης Σ. Πολύκαρπος, τέως Μητροπολίτης Νεοκαισάρειας και Κοτυώρων και τέως Ξάνθης. Μεγάλος ευεργέτης της Κοινότητας Κοτυώρων.

Β) Ψωμιιάδης Σ. Κωστάκης, ευεργέτης "Ψωμιιάδεις Ελληνικής Σχολής"

Γ) Καρυπίδης Χατζηχαράλαμπος, ευεργέτης "Καρυπίδεις Σχολής"

Δ) Γρηγοριάδης Π. Μιλτιάδης, προϊστάμενος Υπηρεσίας Εκμετάλλευσης Σιδηροδρόμων Μακεδονίας - Θράκης και υποπρόξενος Γαλλίας στην Καρδίτσα

Ε) Γρηγοριάδης Α. Νεόκοσμος, Στρατηγός, έλαβε μέρος στους πολέμους 1897, 1912-1913, 1916-1920 ως και στον μακεδονικό αγώνα.

Στ) Κεχαγιάς Κ. Καρυπίδης, ευεργέτης από την Αμερική, αγορά ενός αεροπλάνου για τον Ελληνικό Στρατό, χρηματικά ποσά για το Κολέγιο Ψυχικού Αθηνών, δωρεά ενός αγάλματος του "δισκοβόλου" στον Δήμο Νέας Υόρκης κ.α.

Ζ) Αδελφοί Μοσκόφ, ευεργέτες Κολυμβητήριο στη ΧΑΝΘεσσαλονίκης, συνεισφορά στο Νοσοκομείο Κιλκίς κ.α.

Τα Ηθή και τα Εθίμα των Κοτυωριτών (Ορτουληδών) είναι τα ίδια σχεδόν με αυτά των άλλων περιοχών του Πόντου όπως αυτά δημοσιεύονται κατά καιρούς στις στήλες του "Αργοναύτη" και αλλού σχετικά με την παράδοσή μας.

Πηγές

1) Λογογραφικά Κοτυώρων - Ξενοφώντα Κ' Ακρόλου, Αθήνα 1939

2) Εγκυκλοπαίδεια του Ποντιακού Ελληνισμού, Αθήνα.

Παράλια πάλι στον Εύξεινο Πόντο, ιδρυμένη από τα αρχαία χρόνια. Στα νεότερα χρόνια η ακμή της συνέπεσε με την εσωτερική μετακίνηση, ποντιακών πληθυσμών από Αργυρούπολη και Τραπεζούντα.

Κύριοι κάτοικοι της ήσαν Έλληνες, Μωαμεθανοί και Αρμένιοι. Στις αρχές του 20ου αιώνα τα Κοτυώρα είχαν 15.000 περίπου κατοίκους από τους οποίους μισοί και παραπάνω ήσαν Έλληνες.

Τον Αύγουστο του 1917, ο ρωσικός στόλος βομβάρδισε την πόλη. Φεύγοντας οι Ρώσοι μετέφεραν στην Ρωσία αρκετούς Κοτυωρίτες. Τον Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς οι Τούρκοι εξετόπισαν τους Έλληνες στα μεσόγεια. Από τους 6.000 Έλληνες τελικά σώθηκαν μόνον γύρω στους 2.500 όσοι πρόλαβαν ή μπόρεσαν να καταφύγουν σε Τραπεζούντα και Καύκασο. Οι υπόλοιποι μεταφέρθηκαν στην περιοχή της Σεβάστειας με τα τάγματα εργασίας και εκεί εξοντώθηκαν.

Μετά την Μικρασιατική Καταστροφή οι Κοτυωρίτες, όσοι γλίτωσαν, εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα. Αθήνα, Πειραιά, Καλαμαριά και σ' όλη σχεδόν την Μακεδονία και αλλού. Πολλοί είναι ακόμη στη Ρωσία και Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Τα Ελληνικά χωριά της περιοχής Κοτυώρων ήσαν: Τεπέ Κιοϊ, Καγιά Πασή, Ντελί Καγιά, Αρπα Κιοϊ, Βίνο και άλλα είκοσι. Ελληνικά χωριά υπήρχαν ακόμη και στην παραβερσιτική περιοχή του Τσάμπαση 45 χλμ. νοτιότερα.

Οι τρεις ελληνικές συνοικίες της πόλης των Κοτυώρων βρισκόνταν στην παραλιακή ζώνη. Κάθε συνοικία είχε και την ομώνυμη εκκλησία της: Υπαπαντής, Αγίου Γεωργίου και Αγίου Νικολάου. Στην συνοικία της Υπαπαντής υπήρχε η "Ψωμιιάδεις Ελληνική Σχολή", μεγαλοπρεπές κτίριο, που κτίστηκε το 1870 και λειτουργούσε ως 9τάξιο ημεγυμνάσιο στην συνοικία του Αγίου Νικολάου υπήρχε η "Καρυπίδεις Σχολή" που κτίστηκε το 1895 και λειτουργούσε 4τάξιο δημοτικό σχολείο με ξεχωριστό Νηπιαγωγείο. Στην συνοικία του Αγίου Γεωργίου λειτουργούσε

ΝΕΟΠΟΝΤΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Η Προσφυγομάνα

Του αείμνηστου Παναγιώτη Γ. Τανιμανιδή
Θεσσαλονίκη, προσφυγομάνα
η καρδιά σου και η καρδιά σου,
πόση ανακούφιση, πόση χαρά
χαρίσανε στην πονεμένη την προσφυγιά

Θεσσαλονίκη, συ φτωχάμανα ευγενική,
όσους σγκάλισες με καρδιά σου
όλοι προκόψανε και ξαναζήσανε
όλοι στεριώσανε στη νέα γη.

Σε αντικρύζουμε μ' ευγνωμοσύνη,
και δεν ξεχνούμε τη ζεστασιά σου και το ψωμί σου.
Κι όσοι σκορπίσαμε, ακρίτες πάλι, εις τα χωριά
πάντα θα σ' έχουμε μεσ' την καρδιά.

Εις τους αγώνες σου λεβεντομάνα, Θεσσαλονίκη,
οι πρόσφυγες πρωτοπορήσανε και σε τιμήσανε.
Πάντα παρόντες, σε δύσκολες ώρες, κάθε στιγμή
στο μέτωπο και στη δουλειά. Στην προκοπή.

Χρόνια παλεύουμε, δε γονατίζουμε.
Κι από τα τείχη σου, τα κρόστεδά σου
φρουροί ακοίμητοι, για την τιμή σου,
Θεσσαλονίκη προσφυγομάνα, εμείς το παιδί σου.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ ΠΟΝΤΟΥ ΕΝΟΡΙΑ ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΤΥΡΩΝΟΣ

Του Γιάννη Καρατσιώλη

Α. Εισαγωγή

Στη Νάουσα της Ημαθίας εγκαταστάθηκαν μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών το 1923 περίπου 100 οικογένειες από την Αργυρούπολη του Πόντου και αποτέλεσαν τον πυρήνα του προσφυγικού ελληνισμού της πόλεως. Η Αργυρούπολη ευρισκόμενη 120 χιλ. νότια της Τραπεζούντας ήταν πρωτεύουσα της επαρχίας Χαλδίας και έδρα της Μητροπόλεως Χαλδίας και Χαιριάνων. Η πόλη ήταν φημισμένη για τα μεταλλεία αργύρου και όλη η επαρχία ήταν από το σουλτάνο ανακηρυγμένη προνομιούχος (μπεϊλικ) και οι κάτοικοί της μπεϊλικτσήδες.

Η πόλη είχε ανθηρή οικονομία (βιοτεχνία, μεταλλουργία, εμπόριο), και το έτος 1750 είχε 60.000 κατοίκους. Από τα μέσα του 19ου αιώνα με την πτώση της τιμής του αργύρου η λειτουργία των μεταλλείων έγινε ασύμφορη και άρχισε ο πληθυσμός της να μειώνεται. Ήδη από την περίοδο της ακμής της είχε περικαλλείς ναούς και εκπαιδευτικά ιδρύματα (Φροντιστήριο, Μητροπολιτικό Μέγαρο, Γυμναστήρια κ.α.). Παρά την οικονομική της κρίση η πνευματική και πολιτιστική της ζωή ήταν από τις σπουδαιότερες του Πόντου.

Β. Η εκκλησιαστική κατάσταση στην πόλη

Η δικαιοδοσία της Μητροπόλεως Χαλδίας περιλάμβανε από το 1913 και την Κερασούντα και είχε δεύτερη μητροπολιτική έδρα στην Πουλιαντζάκη. Στην Αργυρούπολη ήταν μητροπολιτικός ναός ο Αγ. Γεώργιος με την ενορία του (Κοτσαρήμ), άλλες ενορίες ήταν του Αγ. Ιωάννη, Αγ. Γεωργίου (Γιαγλή - δερρέ), της παναγίας και του Τιμίου Σταυρού καθώς και του Αγ. Θεοδώρου του Τύρωνος.

Μεγάλη εκκλησιαστική προσωπικότητα στη Χαλδία υπήρξε ο Μητροπολίτης Γερβάσιος Σουμελίδης (1864-1905), του οποίου προτομή υπάρχει στο χώρο της βιβλιοθήκης της Ευξείνου Λέσχης Ναούσης, ο δε δήμος Ναούσης έδωσε το όνομά του σε κεντρική οδό του συνοικισμού των Αργυρουπολιτών τιμώντας τον σεπτό ιεράρχη και τους εκλεκτούς Πόντιους της πόλης.

Γ. Ο ναός του Αγ. Θεοδώρου

Από χειρόγραφο κώδικα του ναού, που διέσωσε ο εκ μητρός παππούς μου Ιωάννης Κανονίδης, δάσκαλος στην Αργυρούπολη, (οι πρόσφυγες ως γνωστόν μετέφεραν μόνο εικόνες και βιβλία και κανένα περιουσιακό στοιχείο), μαθαίνουμε ότι αυτός ο ναός ήταν πριν το 1702 μικρή σπηλιά και δεν χωρούσε τους ορθόδοξους χριστιανούς. Έτσι ο κύριος Βασίλειος πρωτομάστορας των ματεντζήδων (ματεντζήδες ήταν οι αρχιμεταλλουργοί και ήταν πάντοτε Έλληνες με έδρα την Αργυρούπολη), επανέκτισε και ανακαίνισε τον ναό, αφού έκοψε τη σπηλιά και άνοιξε θεμέλια και στο κάτω μέρος έγινε ο ναός του Αγ. Θεοδώρου του Τύρωνος και στον γυναικωνίτη (επάνω μέρος) ο ναός του Αγ. Χαράλαμπος.

Η ριζική αυτή ανακαίνιση του ναού έγινε όταν ήταν Αρχιεπίσκοπος Χαλδίας και Χερσιάνων ο Φιλόθεος Καστηλήτης το 1702. Έτσι από τον κώδικα αυτό μαθαίνουμε, ότι τουλάχιστον από το 1702 η Αργυρούπολη ήταν έδρα Αρχιεπισκοπής στα όρια της Μητροπόλεως Τραπεζούντας, ενώ μέχρι σήμερα επιστεύτο, ότι τούτο έγινε (η προαγωγή από Επισκοπή με Αρχιεπισκοπή) επί αρχιερατείας (στην Τραπεζούντα) του Σιλβέστρου μετά το 1724. Σημειώνεται ότι Μητρόπολη έγινε η Χαλδία το 1767 επί αρχιερέως Διονυσίου Τζιτιανού στην Αργυρούπολη.

Στη συνέχεια των ιστορικών αναγραφών του κώδικα, στις 25 Μαΐου 17 έγιναν μεγαλοπρεπή τα εγκαίνια του Αγ. Θεοδώρου, όπου εκτός από τον Φιλόθεο παρέστησαν ο Σελευκείας και ο πρώην Χαλδίας Γρηγόριος

μεταξύ όλων των ιερέων, ιεροδιακόνων και όλων των Αργυρουπολιτών. Την 1/7/1717 ο Τραπεζούντος Παΐσιος με πατριαρχικό γράμμα εξορίζει τον Χαλδίας Θεόφιλο στο χωριό Περτέκη και εκεί απέθανε στις 29/7/1717.

Αρχιεπίσκοπος έγινε στη συνέχεια Ιγνάτιος Φυτιανός, ο οποίος στις 12/9/1717 εμπλούτισε με όλα τα αναγκαία βιβλία τον ναό του Αγ. Θεοδώρου και το 1723 "ανιστορήθηκαν το ιερό τέμπλο, ο σεβάσμιος θρόνος και ο θείος άμβωνας", όπως χαρακτηριστικά αναγράφεται, με δαπάνη των ορθόδοξων χριστιανών της ενορίας, όταν ήταν οικονομός ιερέας ο Γρηγόριος. Μετά τον ανακαινισμό, πλήθος αφιερωμάτων παρατίθενται, με την αξία ενός εκάστου, ως προσφορές των ενοριτών. Ο Ιγνάτιος Φυτιανός στις 17/4/1733. Αυτός ίδρυσε το περίφημο φροντιστήριο της Αργυρούπολης, το δεύτερο σε σημασία εκπαιδευτικό ίδρυμα στον Πόντο, μετά το φροντιστήριο της Τραπεζούντας.

Δ. Η σημασία των αφιερωμάτων των ναών της Αργυρούπολης

Από τους εκκλησιαστικούς κώδικες των ναών της Αργυρούπολης μαθαίνουμε για το πλήθος των αφιερωμάτων από ασήμι και χρυσάφι που εστόλιζαν το εσωτερικό τους, δεδομένης της υπάρξεως πολλών μεταλλείων αργύρου στην ευρύτερη περιοχή της Χαλδίας. Έτσι όταν εξαντλήθηκαν τα κοιτάσματα και έγινε ασύμφορη η εκμετάλλευσή τους και άρχισε ο πολυπληθής ελληνικός πληθυσμός της περιοχής να μετακινείται προς τον Καύκασο και αλλού αναζητώντας άλλες μεταλλοφόρες περιοχές, ο μεγάλος διδάσκαλος Γεώργιος Κ. Παπαδόπουλος - Κυριακίδης και ο Μητροπολίτης Γερβάσιος Σουμελίδης πρωτοστάτησαν στην αναθέρμανση της πνευματικής, τουλάχιστον κίνησης της περιοχής.

Έτσι με την προτροπή του πρώτου και τη σύμφωνη γνώμη του δεύτερου πείσθηκαν οι Αργυρουπολίτες, να εκποιήσουν τα χρυσά και ασήμενα κειμήλια των ναών τους, για να κτίσουν νέο κτίριο για το Φροντιστήριο και να αγοράσουν προσοδοφόρα κτήματα στην Τραπεζούντα και Κων/πολη, εξασφαλίζοντας έτσι τις οικονομικές προϋποθέσεις για τη λειτουργία όχι μόνο αυτού του εκπαιδευτικού ιδρύματος, αλλά και πολλών άλλων σχολείων της περιοχής.

Ο πατριωτισμός των κατοίκων, με την πρωτοβουλία των δύο αυτών μεγάλων ανδρών, συνετέλεσε, ώστε να κτίσουν εκτός του Φροντιστηρίου και πολλά άλλα κοινοτικά έργα όπως Παρθεναγωγείο, Γυμναστήριο, Μητροπολιτικό Μέγαρο, Οικοτροφείο, Κοινοτικό Ξενοδοχείο κ.α. Μάλιστα όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά ύστερα από μια πάνδημη Δοξολογία, έγινε έξοδος όλων των πολιτών στην τοποθεσία Ηλί - Μπορνού, όπου ήταν τα λατομεία. Εκεί, δίνοντας πρώτος το παράδειγμα, ο Μητροπολίτης Γερβάσιος φορτώθηκε το

πρώτο αγκωνάρι στην πλάτη του και τον ακολουθήσαν φορτωμένοι οι υπόλοιποι πολίτες.

Ε. Ο κώδικας του Αγ. Θεοδώρου και οι αρχιερείς της Χαλδίας

Ο πρώτος κώδικας του Αγ. Θεοδώρου από την ίδρυση του ναού το 1702 μέχρι το 1862 προφανώς καταστράφηκε, ο δε αναφερόμενος στο παρόν και διασωθείς περιλαμβάνει αντιγραφή του πρώτου από κάποιον Νικόλαο Ζωγράφο με την επιστάση του επιτρόπου Ιωάννη Χ' Ανδρεάδη Τσελιγοπούλου. Η αντιγραφή έγινε στις 19 Μαΐου 1862 καλλιγραφικότατα και με λίγα ορθογραφικά ή συντακτικά λάθη.

Επανερχόμενοι στις αναγραφές του κώδικα για τους αρχιερείς της Χαλδίας, έχουμε ένα πλήρες βιογραφικό σημείωμα για τον διαδεχθέντα τον Ιγνάτιο Φυτιανό αρχιεπίσκοπο Ιγνάτιο Κουβούρη, που χειροτονήθηκε Αρχιεπίσκοπος Χαλδίας και Χερσιάνων στις 8 Μαΐου 1735 (Κυριακή του Αγ. Ιωάννου του Θεολόγου) εις τον ναόν του Αγ. Δημητρίου στο Γαλατά.

Ο αρχιερέας αυτός έδωσε στην ενορία τρία (3) πηγάδια από το νερό το αποκαλούμενο της Καλογρέας, από πέντε (5) πηγές του βουνού που τα τροφοδοτούσαν, επειδή προφανώς αντιμετώπιζαν προβλήματα λειψυδρίας στην περιοχή, καθώς επίσης παρέχώρησε και τέσσερα (4) εργαστήρια, ώστε η εκκλησία να εισπράττει τα ενοικία τους για τα έξοδα ύδρευσης της ενορίας. Επίσης προέβη σε γενναία δωρεά 500 γροσίων στο ναό το 1736.

Στις 26/10/1749 πέθανε ο Ιγνάτιος και τα αδελφία του εις μνήμη του δωρίζουν χρήματα και κανήλες στο ναό, ενώ αξιοσημείωτο είναι ότι στις λεπτομερείς αναφορές των δωρεών υπογράφουν ο ιερέας και πάρα πολλοί ενορίτες και φυσικά οι επιτρόποι.

Στη συνέχεια έχουμε αναφορές των επόμενων αρχιερέων της Χαλδίας Παΐσιου Φυτιανού (πέθανε 6/8/1757), Διονυσίου Τζιτιανού (πέθανε 20/7/1783), Θεοφάνη Φυτιανού (πέθανε 6/12/1789), Σωφρονίου Τζιτιανού (πέθανε 13/11/1818), Σιλβέστρου Τζιτιανού (πέθανε 1829) Θεοφίλου κ.ο.κ. και ανάλογες δωρεές στην ενορία επί των αρχιερατειών εκάστου.

Συμπερασματικά ο κώδικας του Αγ. Θεοδώρου μας δίνει αρκετές πληροφορίες για την κοινωνική και εκκλησιαστική ιστορία της Αργυρούπολης, ονόματα διατελεσάντων επιτρόπων, δωρητών και αφιερωτών του ναού, απόγονοι των οποίων (ακόμα και επιζώντες) εγκαταβιούν στη Νάουσα και άλλα μέρη της Ελλάδος.

Ευχαριστίες οφείλονται στους κ. Γρηγ. Κανδηλάπη, Φωτ. Κουτσουπιά και τη μητέρα μου Τερψιχόρη Καρατσιώλη - Κανονίδου, οι εκ μητρός θείοι της οποίας (της οικογενείας Μολυβδά) ασκούσαν καθήκοντα επιτρόπων στο ναό του Αγ. Θεοδώρου του Τύρωνος στην Αργυρούπολη.

Σημ. "Αργοναύτη": Καλωσορίζουμε τον αγαπητό συμπατριώτη μας (από της πλευράς της μητέρας του) κ. Γιάννη Καρατσιώλη, γεωπόνο - συγγραφέα, στις στήλες του "Αργοναύτη".

ΟΙ ΠΟΝΤΙΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

Οι συμπατριώτες μας της διασποράς συνεχίζουν να κρατούν γερά τις ρίζες τους. Είναι οργανωμένοι σε Συλλόγους και Ομοσπονδίες, για να καλλιεργούν και να διακινούν τις παραδόσεις μας, αλλά και να συντονίζουν τις δραστηριότητές τους. Είναι άξιοι κάθε επαίνου. Ο κατάλογος που ακολουθεί επιβεβαιώνει την εκτίμησή μας:

1. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Πρόεδρος Κων/νος Δημητριάδης Ρωσία - πόλη Κρασνοντάρ, οδός Βοροβσκόγκο 186 - διαμέρισμα 63 τηλ. & φαξ 0078612-615957 Γκελεντζίκ-τηλ. & φαξ 00786-141-23125 RUSSIA 103012 Moscow, Vetoshnii, PROEZO -7 - tel & fax 007095-2980348 & 2980355

2. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Πρόεδρος Κυριάκος Ιορδανίδης (Ιορντάνωφ) Γεωργία - πόλη Τιφλίδα - οδός Τσόντε Ντανιάνι 134 τηλ. 00995-32-996341 & 934566 (γραφείο) (οικία) 00995-32-606312 φαξ 00995-32-996341 & 606312

3. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ «ΦΙΛΙΑ»

Πρόεδρος Γιώργος Ξανθόπουλος 172, Bogenbay Batyra str., 480012, Almaty - Republic of Kazakhstan (οικία) τηλ.: 0073272-634312- Ινστιτούτο τηλ. & φαξ 0073272-696196 Γεν. Γραμματέας Παύλος Θεοδωρίδης (οικία) 00732271-676382 (εργασία) 0073272-3943333 Σύλλογος 00732272-627453

4. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΑΣ

Πρόεδρος Κιλιγκάρφ Αλβέρτος - 003742-233213 69 Manrouzian str., EREBAN - ARMENIA τηλ. 003742-233495 & φαξ 003742-233301 Αντιπρόεδρος Πέτρος Λαυριέντεφ τηλ. 003742-358405 & 233834

5. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

Πρόεδρος Αλεξάνδρα Προτσένκο - 00380-629-354210 τηλ. & φαξ 00380-629-349124 Αντιπρόεδρος Θεόδωρος Σταμπουλτζής (Σύλλογος Ελλήνων Ντονιεσκ) τηλ. 00380-622-922573 φαξ. 00380-622-933788

6. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΑΡΙΟΥΠΟΛΗΣ

Πρόεδρος Βαλεντίνα Κονόπ-Λιασκό τηλ. 00380-629-342629

7. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΙΟΝΤΙΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ VERBAND DER VEREINE DER GRIECHEN AUS PONTOS IN EUROPA

Kupferstrasse 15 - 90478 NURNBERG DEUTSCHLAND - tel. 0049-911-464672 Πρόεδρος Χρ. Παπαδόπουλος - φαξ 0049-911-4719295 Γεν. Γραμματέας Γιώργος Αμαραντίδης τηλ. 0049-69-788662 & 747742 φαξ 0049-69-788632 KIRSCHBAUMWEG 13 - 60489 FRANKFRT/M

8. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ PAN PONTIAN FEDERATION OF AUSTRALIA

Πρόεδρος Χρήστος Σεβαστιδής τηλ. 0061-8-433565 Γεν. Γραμματέας Τιμολέων Παπαδόπουλος τηλ. 0061-8-3531842 76 NELSON AVENUE - FLINDERS PARK, S.A. 5025 ADELAIDE - AUSTRALIA - fax 0061-8-2317835

9. ΠΑΝΠΟΝΤΙΑΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑ PAN PONTIAN FEDERATION OF USA AND CANADA

Πρόεδρος Νίκος Κοτσαμποϊκίδης 106- GALBRAITH AVE. EAST YORK, ONTARIO και 893, Pape Avenue, Toronto, Ontario M4K, 3 V1 CANADA M4B 2B7 τηλ. 001-416-7786482 ή 4661010 (γραφείο) - 001-416-7573929 (οικία) φαξ. 001-416-4618416.

10. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΝΤΙΩΝ ΟΥΤΡΕΧΤΗΣ «ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ»

Μελίνα Τριανταφύλλου Pauwstraat 11 - 3512 TG Utrecht - Holland τηλ. 0031-30-310037 Δημήτρης Τσουφλίδης ZWANENKAMP 142-3607 RK MAARSSSEN - HOLLAND

11. ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΡΙΜΑΙΑΣ

Πρόεδρος Νίκος Σουμουλίδης τηλ. 00380-652-233804 (οικία), 277754 (εργασία), 250421 (Σύλλογος) φαξ. 00380-652-233804 & 250421.